

Demokratisering som konfliktlösningsmekanism

Ett alternativ för ett sargat Rwanda?

Emelie Jönsson
Teresea Wallin

Abstract

Uppsatsens frågeställning är: *På vilket sätt kan demokratisering fungera som konfliktlösningsmekanism efter folkmordet i Rwanda?*

Folkmordet i Rwanda kan ses i ljuset av att det var ett inbördeskrig med etniska grunder. För att lösa konflikter av denna typ driver vi tesen att demokratisering är den konfliktlösningsmekanism som är mest lämpad på sikt. Vi applicerar teorier från konfliktlösning och demokratisering, och kombinerar dessa för att nå svar på vår frågeställning. Consociationalteorin är vår huvudsakliga teori, då den är utvecklad för etniskt splittrade samhällen. Teorierna vi använder oss av visar sig stödja vår tes. Resultatet vi når är att demokratisering som konfliktlösningsmekanism i etniska konflikter kan minska risken för våldsamheter när spänning uppstår mellan olika etniska grupper och fördela det politiska inflytandet. Införandet av demokrati och en inkluderande politik leder till att alla grupper i samhället får inflytande. Det leder till en miljö där konflikter som uppkommer kan hanteras inom ramarna för demokrati.

Nyckelord: Rwanda, Folkmord, Etnisk konflikt, Konfliktlösning, Demokratisering.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	2
1.2 Presentation av teorianvändning.....	2
1.3 Metod och material	3
2 Empiri	5
2.1 Bakgrund.....	5
2.1.1 Grundläggande motsättningar	6
2.1.2 Inbördeskriget.....	6
2.1.3 Arusha-avtalet.....	7
2.1.4 Folkmordet	7
2.2 Efter folkmordet	8
2.2.1 Misstag	8
2.2.2 Rättslig process.....	9
3 Att typologisera Rwanda	10
3.1 Rwanda som ett nytt krig	10
3.1.1 Kännetecken på nytt krig.....	10
3.1.2 Rwanda som ett nytt krig	11
3.2 Rwanda som en etnisk konflikt	13
3.2.1 Identitetsbaserade konflikter och djupt rotade konflikter	13
4 Konfliktlösning	15
4.1 Inomstatlig konflikt	15
4.1.1 Inflytande och det interna säkerhetsdilemmat.....	15
4.1.2 Wallenstens sju punkter för konfliktlösning	16
5 Demokratiseringsteorier	17
5.1 The Consociational theory	17
5.1.1 Tre steg, fyra förutsättningar och nio punkter	18
5.1.2 Kritik mot teorin	20
5.2 Demokratiseringsprocessen.....	21
5.2.1 Införandet av demokratiska institutioner	22
5.2.2 Förhandlingar och attityder	22
6 Diskussion och analys	24
6.1 Teoretisk diskussion	24
6.2 Analys	26

7	Avslutning	30
7.1	Slutsats	30
7.2	Avslutande diskussion	31
8	Referenser	32

1 Inledning

”Jean de Dieu, eleven, was curled up, a ball of flesh and blood, the look in his eyes was a glance from nowhere ... without vision; Maria-Ange, aged nine, was propped up against a tree trunk ... her legs apart, and she was covered in excrement, sperm and blood ... in her mouth was a penis, that of her father ... [nearby] ... in a ditch with stinking water were four bodies, cut up, piled up, their parents and older brothers...” (René Caraviehe i Melvern. 2000 s.187)

Vårt intresse väcktes för konflikten i Rwanda via den globala debatt som förts om huruvida ett inbördeskrig i Rwanda skulle kunna förhindras med hjälp av ett stabilare politiskt klimat i landet. Efter att under terminen har läst olika delkurser; att bygga demokrati, samt konflikt och samverkan i internationell politik, såg vi detta fall som ett utmärkt tillfälle att kombinera dessa båda delkurser. Teorierna som presenterats i de olika delkurserna kan fördelaktigt kombineras för att analysera denna konflikt, då det finns flera intressanta beröringspunkter mellan konfliktlösning och demokrati. Genom att kombinera dessa båda delkurser och teorierna som lärts ut under dessa, får vi ett nytt och tidigare oprövat perspektiv på saken. En korsbefruktnings mellan våra kunskaper kan förhoppningsvis leda till ett fruktbart och nydanande resultat. Något som gör ämnet än mer intressant är den utveckling som skett i Rwanda på senare tid med en pågående demokratiseringsprocess. Detta leder till att arbetet blir mycket aktuellt. Ämnet aktualiseras ytterligare genom de pågående händelserna i världspolitiken, med försök till implementering av demokrati i länder runt om i världen. Att arbetet är så pass aktuellt skulle kunna vara negativt, men då vi hoppas kunna synliggöra varaktiga teorier om hur demokratisering kan användas som konfliktlösningsmekanism finns förhoppningar om att vår uppsats kommer att ha något att tillföra världen även då verkligheten en dag springer förbi.

Genom att studera det empiriska fallet Rwanda och se hur demokratisering som konfliktlösning kan ge ett land ett stabilt klimat, hoppas vi finna verktyg för att liknande konflikter i framtiden kan upptäckas och hanteras. Det skulle därför vara intressant att se till det tidigare så många gånger granskade folkmordet i Rwanda, fast ur denna nya aspekt. Vi hoppas och tror att vårt resultat kommer att kunna appliceras på andra liknande situationer.

1.1 Syfte och frågeställning

Denna uppsats behandlar folkmordet i Rwanda, vad som hände och vad som ledde fram till det. Det är för oss omöjligt att läsa om denna tragedi, utan att frågan ”varför” ekar i bakhuvudet. Detta är dock inte den centrala frågan, då det redan forskats så pass mycket om denna att vi väljer att ta ett eget grepp på fallet.

Det är viktigt att anpassa uppsatsen till den tid som står till förfogande, och därför har vi valt ett relativt snävt problemområde. Aspekter såsom omvärldens roll, ett genusperspektiv på konflikten och diskussionen om intervention kontra suveränitet är högst intressanta, men vårt syfte med denna uppsats är istället att undersöka hur demokratisering kan användas som central konfliktlösningsmekanism. Efter att ha beskrivit och förklarat händelserna, tar vi dem vidare till att undersöka vad de var ett fall av. Detta för att vi, om möjligt, ska kunna dra generaliserande slutsatser. Att avgöra vad situationen i Rwanda var ett fall av kommer även att kunna göra att man kan föra upp diskussionen och slutsatserna till en högre abstraktionsnivå. Dock är vi primärt intresserade av att studera detta enskilda fall. Eftersom denna händelse var så pass unik, inser vi problematiken med att tillämpa våra resultat på andra konflikter. Om vårt resultat däremot skulle kunna ge svar på hur man kan stoppa ett skeende av detta slag innan stenen satts i rullning, skulle det vara en typ av generaliserande som vi skulle finna mycket fruktbar.

Vår frågeställning är: *På vilket sätt kan demokratisering fungera som konfliktlösningsmekanism efter folkmordet i Rwanda?*

1.2 Presentation av teorianvändning

För att kunna svara på vår frågeställning ser vi till de olika kategoribildningar som är applicerbara. De begrepp vi tar upp är nya krig, inbördeskrig, etniska konflikter samt djupt rotade konflikter, då vi tror att teorierna kring dessa begrepp kan vara fruktbara att tillämpa på folkmordet i Rwanda. Trots att händelsen i sig är ensam i sitt slag är den ändå ett fall av inbördeskrig, och då ett nytt krig. Konflikten har sin bakgrund i etniska konflikter, vilka generellt sätt är djupt rotade, och därmed tar vi del av läran även kring detta. Detta ger oss vissa möjligheter till generaliserade slutsatser.

Teorierna vi kommer att använda oss av är de som presenterats i våra respektive delkurser. Vi använder oss av Peter Wallensteens teorier om konfliktlösning, där demokratisering är grundstenen som hans sju konfliktlösningsmekanismer vilar på. Som demokratiseringsteori diskuterar vi

kring consociationalteorin som är utvecklad för etniska konflikter med djupt splittrade samhällen och därmed applicerbara på fallet Rwanda.

Vår tes, som vi söker styrka i denna uppsats, är att demokratisering, och då på det egna landets förutsättningar, är den grundläggande förutsättningen för en stabil och varaktig fred, och därmed den centrala mekanismen för att lösa konflikter. Detta eftersom demokrati har egenskaper som gör att alla grupper i ett samhälle synliggörs och ges en möjlighet till politiskt inflytande. Vi tror även att en demokrati kan hjälpa ett land som har genomlidit en katastrof såsom denna, att framgångsrikt återuppbyggas och ge det verktyg att hantera och bearbeta sitt förflutna.

1.3 Metod och material

Vi kommer att använda oss av en kvalitativ textanalys. Vi använder oss av metodens bärande idé att försöka hitta svaret på vår frågeställning genom att presentera vårt fall Rwanda, för att sedan lyfta fram element kring konflikten och analysera dessa. Med hjälp av böckerna vi använder oss av hoppas vi kunna få en uppfattning av vad som hände, för att sedan kunna dra våra egna slutsatser. Vi kommer att använda oss av sekundärkällor, då det är mycket svårt för oss att få tillgång till förstahandskällor.

Vi använder oss av texterna och källorna vi hittat, för att med dessa som utgångspunkt kunna göra en beskrivande analys. Sedan kommer utvecklingen av inbördeskriget i Rwanda förklaras, och detta kommer att ge oss en bild av hur situationen såg ut. Genom detta hoppas kunna förankra vår idé om att demokratisering är det centrala för stabila och våldsbefriade fredsförhandlingar. Uppsatsen kommer att vara upplagd som en förklarande studie, och söka svar på *hur* demokratisering kan fungera som konfliktlösning. För att undvika att endast åstadkomma en a-teoretisk fallstudie är vi, som tidigare förklarats, noga med att konstatera vad Rwanda är ett fall av (Esaiasson, m.fl. 2004 s.35 ff).

Utgångspunkten för uppsatsen kommer vara en tes, som sedan kopplas till en teori. Vi hoppas att vår tes får empiriskt stöd genom att göra en fallstudie på Rwanda. Om tesen visar sig hållbar stärks teorin vi prövar/konsumerar. Då det är det enskilda fallet Rwanda som står i centrum är uppsatsen en teorikonsumerande studie (Esaiasson, m.fl. 2004 s.39 ff).

Vikten av intersubjektivitet vid forskning är stor, men det är svårt att uppfylla kravet på att vara fri från värderingar. Folkmordet i Rwanda är en händelse som är mycket normativt laddad, och det är på gränsen till omöjligt att inte engagera sig personligt när man skriver om ett så tragiskt händelseförlopp som detta. Vi kommer förstås att göra vårt yttersta för att inte lägga in några personliga värderingar i själva brödtexten, utan dessa försöker vi spara till analysen samt våra avslutande kommentarer. Personligt engagemang är enligt oss något som bör ses som positivt vid skrivandet av en uppsats. Då vi inser att risken finns för att

vårt personliga engagemang lyser igenom kommet vi vara uppmärksamma på detta, och inte låta våra värderingar vara avgörande för vår slutsats.

Vi använder oss återkommande av flera begrepp, och för att minska risken för validitetsproblem, alltså öka chanserna att vi diskuterar det vi faktiskt menar, finner vi det centralt att definiera några av dessa begrepp. Folkmord är ett omtvistat begrepp vilket man i fallet Rwanda var rädd för att använda. Orsaken till det är att en sådan benämning skulle ha inneburit ett tvång på intervention. Vi tycker därmed det är viktigt att definiera folkmord, då vi kommer att ta ställning och benämna kriget i Rwanda som ett folkmord. Definitionen på ett folkmord är följande handlingar med avsikt att helt, eller delvis, förgöra en etnisk grupp: Döda medlemmar av en grupp, misshandla - både fysiskt och psykiskt medlemmar i en grupp, begränsa villkoren för en grupp för att psykiskt skada dessa delvis eller totalt, vidta åtgärder för att förhindra dessa att fortplantar sig inom gruppen, tvångstransportera barn från en grupp till en annan. (FN:s Konvention om förebyggande och straff för brottet folkmord. 1948, Art II)

Eftersom demokratisering är ett omtvistat begrepp på en hög abstraktionsnivå är risken stor för att validitetsproblem uppkommer. För att få begreppsvaliditet har vi valt att vandra på redan upptrampade stigar, istället försöka oss på att finna nya. Detta kan verka en lätt utväg, men vi anser, med tanke på vårt begränsade utrymme, att det minskar risken för validitetsproblem.

I denna uppsats kommer demokrati att definieras enligt följande: Ett system som tillåter konflikter att få spelrum och tillåtelse att uttryckas och i ett samhälle och hanteras på ett varaktigt sätt genom politiska institutioner så som politiska partier och valsystem istället för att ignorera och försöka lägga locket på. (Harris, Reilly. 2003 s.136) Med demokratisering åsyftar vi implementerandet av ett system av denna typ.

2 Empiri

”My force was standing knee-deep in mutilated bodies, surrounded by the guttural moans of dying people, looking into the eyes of children bleeding to death with their wounds burning in the sun and being invaded by maggots and flies. I found myself walking through villages where the only sign of life was at goat, or a chicken, or song-bird, as all the people were dead, their bodies being eaten by voracious packs of wild dogs” (Melvern. 2000 s. 174 f)

Uppemot en miljon människor beräknas ha dödats under folkmordet som skedde under inbördeskriget i Rwanda. Man räknar även med att omkring två miljoner av landets ca sju miljoner invånare tvingades på flykt inom eller utanför landets gränser. Denna katastrof är en av de grymmaste i mänsklighetens historia. Hur kunde detta hända? Hur kunde människor drivas så långt att de dödade besinningslöst, inte bara okända människor, utan även sina egna grannar, vänner och familjemedlemmar?

2.1 Bakgrund

I myter och verser berättas om kungen i Rwanda, Mwamin, som styrde världens mäktigaste rike och ägde allt: land, folk och boskap. Denne kung av hela jorden hade tre söner: Gatwa, Gahutu och Gatutsi. För att testa dem gav han var och en av dem ett mjölkkärl. Gatwa släkte sin törst, Gahutu spillde ut den, men Gatutsi sparade sin och fick därför förtroendet att styra de andra. (Melvern. 2000 s.7)

Rwanda är ett av världens mest tätbefolkade länder. Befolkningen består av hutu, tutsi samt twa. Hutuerna är i majoritet och utgör ca 85 % av befolkningen i Rwanda, och majoriteten av hutuerna är bönder. Tutsifolket utgör ca 14 % av befolkningen och majoriteten är boskapsskötare. Twa utgör 1 % av befolkningen. (*United nations and Rwanda*. 1996 s.7)

2.1.1 Grundläggande motsättningar

Redan före kolonialiseringen av Rwanda ansågs tutsi ha en högre ställning än hutu. Monarkin var tutsi, så även armén. Tutsi hade även politiska fördelar. Då Rwanda blev en tysk koloni 1885 fortsatte de styra enligt dessa regler (Melvern. 2000 s.9), Gränserna var dock relativt flytande. En hutu som hade det gott ställt rent ekonomiskt kunde ses som en tutsi, och vice versa. De båda grupperna var även i övrigt väldigt lika, de talade samma språk och delade samma kultur. Efter Tysklands fall i första världskriget hamnade Rwanda under Belgiskt styre. Under denna period förstärkte Belgien de etniska gruppernas skillnader, genom att införa identitetskort som angav huruvida medborgarna var hutu eller tutsi. Tutsierna började nu favoriseras, de gavs fördelar inom utbildningsväsendet såväl som inom övriga områden. (*The United Nations and Rwanda*. 1996 s.7 ff)

Den belgiska administrationen mätte och klassificerade alla. Tutsi var längre, hutu var kortare och bredare. Ofta var det svårt att avgöra vilken grupp en person tillhörde då blandäktenskap var mycket vanligt. Hutu fick under det belgiska styret svårt att få utbildning och jobb, och de diskriminerades inom flera områden. Därför flydde många hutuer till Uganda för att arbeta där. 1957 krävde en grupp hutu frigörelse och majoritetsstyre. Detta var det första steget i en politisk kamp mellan de båda grupperna. Då den sittande kungen i Rwanda dog 1959 anklagade tutsi hutu för att ha varit inblandade i dödsfallet. Spänningarna ökade, och 200 personer beräknas ha mördats. Hutu utförde flera attacker mot tutsi och deras ledare, vilket ledde till att tiotusentals tutsi flydde landet. På grund av den allt mer upptrappade situationen bildades en kommission av FN som skulle arbeta för att så snabbt som möjligt göra Rwanda självständigt, och se till att de nu ca 135 000 flyktingarna skulle kunna återvända hem. Den 1:a juli 1962 förklarades Rwanda självständigt. Från ett flyktingläger i Uganda organiserades en grupp extremistiska tutsier, som sökte att ta makten i det avkolonialiserade Rwanda. Invasionen stoppades snabbt, men fick följden att tutsi helt stängdes ute från det politiska livet.

2.1.2 Inbördeskriget

Under 50-talet började avkolonialiseringen av Rwanda, och Belgien påbörjade implementerandet av demokratiska institutioner. Redan nu började motsättningar gro, då hutubefolkningen som var i stor majoritet drog mest nytta av demokratiseringsprocesser, medan tutsierna var motvilliga och rädda att förlora de privilegier de tidigare åtnjutit. Unders den sociala revolution som pågick mellan 1959 till 1961 dödades många tutsier och många tvingades i landsflykt. Ungefär 120 000 tutsier tvingades fly, och bosätta sig i närliggande länder såsom Burundi, Uganda, Tanzania och Zaire (nuvarande Kongo-Kinshasa). Tutsis överlägsna ställning i landet avslutades härmed drastiskt. 1961 hölls val under övervakning av FN. 1962 blev Rwanda härmed en självständig monarki. (*The United Nations and Rwanda*, 1996) Tutsierna i Uganda bildade RPF, Rwandese Patriatic Front,

med målet att de numera 150 000 Rwandier på flykt skulle kunna återvända, samt att makten i hemlandet skulle delas. RPF bestod av såväl hutuer som tutsier men tutsierna var i majoritet. Våldsamma strider utbröt mellan RPF och regeringen, med attacker och övergrepp. Startskotten för inbördeskriget hade nu avfyrats. (Melvern, 2000 s.15 ff)

2.1.3 Arusha-avtalet

Efter påtryckningar från omvärlden påbörjades förhandlingar mellan regeringen och RPF. Förhandlingarna hölls i Arusha i Tanzania under juni 1992. Förhandlingarna ledde till ett fredsavtal mellan parterna. Avtalet var omvälvande, och förberedde för omfattande reformer. Det avtalades att Rwanda skulle ha en övergångsregering till dess att demokratiska val hållits och den valda regeringen installerats. RPF och den Rwandiska armén skulle avvecklas och flyktingar skulle tillåtas vända hemåt. Oroliga röster höjdes dock, som menade att regeringen inte ville att avtalet skulle hållas. För att stanna vid makten ville regeringen helt enkelt inte ha ett slut på inbördeskriget. (Melvern, 2000 s.52 ff)

Efter överenskommelsen fortsatte rapporter strömma in till hjälporganisationer och liknande rörelser som var aktiva i landet. Dessa rapporter berättade fortsatta övergrepp mot mänskliga rättigheter. RPF bröt överenskommelsen om eldupphör i februari 1993, för att förhindra det fortsatta dödandet av tutsier. Detta ledde till ytterliga flyktingströmmar, och en miljon Rwandier var nu flyktingar. En rapport som utgavs av Kommissionen för Mänskliga Rättigheter 11 augusti 1993 var den första att använda termen folkmord i samband med händelserna i Rwanda. Rapporten beskrev hur regeringen genom aggressiv propaganda förknippade alla tutsier med PRF. De sådde ett hat för tutsierna för att på detta sätt kunna stanna vid makten. Massakrerna som förekom redan nu var noga planerade och sändes ut via "Radio Rwanda" i tal av ledarna. De eldade sina lyssnare genom att i sina tal anklaga RPF för att vilja döda alla hutu. (*ibid.*)

2.1.4 Folkmordet

Den 6 april 1994 störtade ett plan med Rwandas president Juvénal Habyarimana ombord. Detta blev gnistan som utlöste en av de värsta massakrerna mänskligheten skådat. Från april till juli 1994 beräknas uppemot en miljon tutsier ha dödats.

Omedelbart då nyheten kommit började tutsier och oppositionsmedlemmar att dödas. Kontrollen över huvudstaden Kigali försvann helt. RPF började dra sig närmare staden för att bekämpa Regeringens militära styrkor. FN:s styrkor var satta att försöka förhindra mordandet som utfördes av militären, men hade inte

mandat att ingripa, utan tvingades maktlösa stå bredvid och se på. (*United Nations in Rwanda*. 1996 s. 37 ff.)

I slutet av april beräknades så många som 200 000 personer mördats i fruktansvärda massakrer. Människor mördades med machetes, yxor och allehanda tillhyggen. Systematiska övergrepp skedde, där kvinnor och barn våldtogs och männen blev torterade innan de alla dödades. Inom landet beräknades nu så många som 1,2 miljoner människor vara på flykt inom landet, och en halv miljon ha sökt sig till de närliggande länderna. (*United Nations in Rwanda*. 1996 s. 44 ff.)

Massakrerna spred sig nu från Kigali och ut över landet. Mördandet var inget som skedde under anarki och utan kontroll, utan utfördes systematiskt och med syfte att eliminera alla tutsi. Auktoriteter och ledare i Rwanda var helt på det klara med vad som skedde, och styrde över skeendet. Det hela var organiserat och inriktade sig på tutsi, samt hutu som var i opposition. På tre veckor beräknas ca en halv miljon människor ha mördats. Omvärlden vände ryggen åt de fruktansvärda händelser som skedde i Rwanda under denna tid. RPF:s offensiv var i slutet av maj framme vid Kigali. De tog kontrollen över flygplatsen, och dagen efter presidentpalatset. Regeringens soldater började nu fly och överge sina positioner. De militära styrkorna och regeringen insåg snart att slaget var förlorat och flydde den 12 juni från huvudstaden, som togs i kontroll av RPF. Detta satte till slut stopp för folkmordet. (Melvern. 2000 s. 186 ff.)

2.2 Efter folkmordet

2.2.1 Misstag

När inbördeskriget i Rwanda höll på att bryta ut verkade det som att omvärlden inte riktigt förstod vad som var på väg att hända. Indikatorerna på att ett folkmord var på väg att bryta ut fanns där, och i efterhand kan man se att det fanns åtgärder att vidta som möjligen hade kunnat förhindra utbrottet av folkmordet. Om världen hade uppmärksammat det instabila klimatet och tidigare gått ut med erkännandet av folkmord, hade åtgärder kunnats vidtas tidigare. Även efter det att ett krig väl brutit ut, hade man kunnat vara effektivare vid insatserna för att hindra situationen i Rwanda. Utomstående trupper borde ha satts in för att assistera de 400 FN soldater som var på plats och försökte rädda de tutsier som ännu var vid liv. (www.globalpolicy.org/security/issues/sudan/2006/0112lessons.htm)

2.2.2 Rättslig process

Idag är den dåvarande regeringen och personer på ledande poster anklagade för massmord och våldtäkter, samt för att ha organiserat och möjliggjort folkmordet. Detta sker i den internationella tribunalen i Tanzania. ICTR står för International Criminal Tribunal for Rwanda och formades 1994. ICTR behandlar brott mot mänskligheten begångna mellan den första januari och 31:a december 1994. Att krigsribunalerna håller enskilda individer, och inte olika etniska grupper, ansvariga kan hjälpa till att lösa spänningarna mellan de etniska grupperna. Ett åtal innebär en återupprättning för offret, vilket är en nödvändig del i försoningsprocessen. De åtalade i krigsribunalen får en rättvis rättegång, med en chans att försvara sig. Huvudsyftet med krigsribunalen är att upprätthålla en varaktig fred och motverka en fortsatt våldsam utveckling. (Harris, Reilly. 2003 sid. 289 f.)

I Rwanda finns även 12 000 lokala domstolar. Dessa kallas *gacaras*, vilket betyder ”under trädet”. Gacaras är till för vanliga medborgare som vill få sina fall prövade. Domstolarna har inte auktoritet att döma någon till dödsstraff, men har auktoritet att döma förövaren till längre fängelsestraff, samhällstjänst samt att utdöma skadestånd till offren. Gacaras förväntas behandla upp till 500 000 rättsliga fall.

(<http://www.globalpolicy.org/intljustice/tribunals/rwanda/2006/0217suicides.htm>)

3 Att typologisera Rwanda

För att resultatet vid fallstudier ska kunna bli mer generellt användbart, är det viktigt att man kommer fram till vad det man studerar är ett fall av. Vi har valt att undersöka huruvida Rwanda är ett fall av nytt krig. Vi har även valt att se till teorier kring etniska konflikter och djupt rotade konflikter, för att se om detta stämmer in på Rwanda. Den demokratiseringsteori vi kommer att använda oss i senare avsnitt är utvecklad för att passa etniskt splittrade samhällen, och därför vill vi fastsälla att Rwanda är ett sådant.

3.1 Rwanda som ett nytt krig

De nya krigen skiljer sig från tidigare krig på flera punkter. För att avgöra huruvida Rwanda är ett fall av nytt krig eller ej kommer vi, med utgångspunkt i Mary Kaldors *Nya och gamla krig* redogöra kännetecknen för ett nytt krig, för att sedan applicera det på inbördeskriget i Rwanda.

3.1.1 Kännetecknen på nytt krig

Utmärkande för de nya krigen är att de inte är geopolitiska eller ideologiska mål, utan fokus ligger istället på identitetspolitik. Maktanspråken bygger på en identitet, och det är mellan de olika identiteterna som konflikten finns. Identitetspolitik är exkluderande och hänvisar ofta till historiska händelser och gammal tradition. Det är vanligt att dessa konflikter uppstår i vakuumet efter kolonialismen. (Kaldor. 1999 s.15). Identitetspolitiken kan ses som en reaktion på den politiska klassens minskade legitimitet. I detta fall är det de styrande politikerna som skapar och förstärker folkliga fördomar. Ledarna motarbetar utvecklingen av demokrati genom att förstärka etniska spänningar. Detta är en överlevnadsstrategi för ledarna, för att kunna behålla makten. (Kaldor. 1999 s.90 ff.) Våldet som nu utövas av andra parter än regeringen används för politisk kontroll. Kontrollen uppstår alltså inte genom politisk legitimitet, utan genom våld alternativt hot om våld. Genom terror och folkfördrivning skapas en stor destabilisering, och målet politisk kontroll uppnås. (Kaldor. 1999 s.130)

Då Kaldor talar om identitetspolitik åsyftas "rörelser som mobiliserar på grundval av etnisk eller religiös identitet för att göra anspråk på makt i staten".

Detta är en exkluderande politik som, stället för att sträva framåt och innefatta alla som stöder en viss idé, strävar bakåt och utesluter alla som inte är av "rätt" identitet. Rädslan för "den andre" är här central, och förstärks genom propaganda, lögner och ofta historiska berättelser. (Kaldor. 1999 s. 89 ff.)

Identitetspolitiken använder sig av den moderna teknologin. Teve, radio och övriga medier gör det lättare att nå ut och sprida budskapet. De nya krigen använder sig av nya metoder i krigsföringen. Man erövrar territorium inte genom militära offensiver, utan genom en politisk behärskning av folket. Man söker "gripa människors själ och hjärta" och utsår "rädsla och hat". Målet med detta är att fördriva, och i förlängningen förinta den icke önskvärda befolkningen. Detta har som självklar följd att det är de civila som drabbas allra hårdast, då de är själva målet för kriget. Detta leder till enorma flyktingströmmingar, och grannländerna får bära bördan av flyktingströmmar som flyr från landet. (Kaldor. 1999 s. 13 ff.)

Övergrepp mot civila och kränkningar av mänskliga rättigheter är inte en bieffekt av kriget, det är själva kriget. De stridande grupper är inte arméer i ordets strikta bemärkelse. En stor mängd grupper utkämpar dessa krig, såsom paramilitära trupper, förbrytarligor, självförsvarsenheter och reguljära arméer. (*ibid.*)

Sättet att strida går, som tidigare nämnts, ut på att kontrollera befolkningen i ett område. Alla i området som är i opposition eller som inte har rätt etikett, eller identitet, undanröjs och fördrivs. Då man drar detta till sin spets resulterar det i folkmord. (Kaldor. 1999 s. 98 f.)

Vid utbrottet av nya krig har staten ingen legitimitet, och inte heller kontroll över det organiserade våldet. Enligt Kaldor är den enda långsiktiga lösningen att återupprätta legitimiteten för myndigheterna. Att dessa får monopol på utövande av våldet är en grundläggande förutsättning för att trygghet ska kunna upprättas och byggandet på en demokrati ska kunna ske. Viktigt är att politiken inte får vara exkluderande, utan att alla grupper inkluderas. (Kaldor. 1999 s.14 f.)

3.1.2 Rwanda som ett nytt krig

Efter att ha klargjort vad Kaldor menar med nya krig, och beskrivit vad som kännetecknar dem kommer vi nu att se till hur väl detta överensstämmer på folkmordet i Rwanda, för att fastställa huruvida Rwanda är ett fall av ett nytt krig eller ej. Den första aspekt Kaldor tar upp är identitetspolitiken, där maktanspråken grundar sig på en identitet. I Rwanda är detta mycket tydligt, med de två folkgrupperna hutuer och tutsier som konflikten stod emellan. Regeringen i Rwanda var extremt exkluderande, då de ville ha bort alla som inte hade rätt identitet, dvs. tutsi, för att bibehålla sin makt. Det var den sittande regeringen som skapade och förstärkte många av motsättningarna mellan folkslagen. Genom att skapa rädsla och hat mellan grupperna och motverka demokratiseringsprocessen som satts i rullning genom Arusha-avtalet kunde de stärka sin egen position, som för tillfället var osäker på grund av dess brist på legitimitet.

Teknologin som Kaldor talar om som typisk för den nya typen av krig, är som hämtat ur Rwanda-tragedin. Användandet av media är nämligen något som nätverken i de nya krigen använder sig flitigt av. Vikten av radiostationen RTLMC i Rwanda var enligt många avgörande för att händelserna fortskred så långt som de faktiskt gjorde, då många i Rwanda är analfabeter. Radion blev ett kommunikationssätt som var slagkraftigt och enkelt att ta till sig. Radion sågs även av vissa som något ”magiskt” och därmed blev det som sades på radion ännu viktigare för dem som lyssnade. RTLMC hade en stark anti-tutsi propaganda, och manade till mord. De utmålade tutsi som ”kackerlackor” och demoniserade dem. De sände även ut dödsdomar på vilka som skulle bli militärens nästa mål. Vissa går så långt som att säga att om RTLMC’s sändningar hade förbjudits skulle folkmordet helt kunnat stoppas, så stark var denna stations påverkan på människorna. (Melvern. 2000 s. 70 ff.)

Kränkningar av mänskliga rättigheter, som tidigare kunnat ses som en bieffekt av krig, är i dessa nya krig i allmänhet, och i inbördeskriget i Rwanda i synnerhet, själva kärnan i sättet att föra krig. De illdåd som skedde under folkmordet i Rwanda, med det enda syfte att förintä, är extrema exempel på dessa. Övergripen användes som ett sätt att kontrollera, där oppositionen skrämde till tystnad. På detta sätt säkrade regeringen i Rwanda sin makt. Dessa strategier används av alla för att nå det slutliga målet: fördriva alla med en annan identitet, antingen genom att tvinga de att fly, alternativt utrota dem genom massmord. Detta är anledningen till att de nya krigen genererar sådana enorma flyktingströmmar. I Rwanda har, enligt vissa beräkningar, så många som 2 miljoner tvingats fly landet. Att de närliggande länderna får bära en stor del av denna börda är uppenbart, då Zaire (nuvarande Kongo-Kinshasa) beräknats ha tagit emot så många som 1,2 miljoner flyktingar från Rwanda.

Det står klart att inbördeskriget och det åtföljande folkmordet i Rwanda är ett typiskt fall av ett nytt krig. Rwanda uppfyller i stort sett alla de aspekter Kaldor tar upp av nya krig. Kaldor menar att dessa nya krig uppkommer på grundval av att det politiska systemet förlorat sin legitimitet, ofta genom sammanfall efter kolonialiseringens slut och då staten blivit självständig. Lösningen på detta, menar Kaldor, är att upprätta statens legitimitet.

3.2 Rwanda som en etnisk konflikt

Enligt de konstruktivistiska teorierna är inte etnicitet ett något oföränderligt, utan ett fenomen som ofta är socialt konstruerat. (Joseph S. 2004 s. 200 *ff.*) Detta är något som tydligt visas i Rwanda, där hutuerna och tutsierna hade nästintill allt gemensamt. De talade samma språk, delade samma religion och kulturella värderingar. Vissa statusskillnader fanns mellan grupperna, men även dessa var socialt konstruerade, bl.a. av den Belgiska administrationen, som införde identitetskort och favoriserade tutsierna.

Dock fanns vissa statusskillnader redan innan kolonialiseringen av Rwanda. Tutsifolket hade invandrat i området med sina stora boskapshjordar. Hutuerna som var betydligt fler, fanns redan i området och försörjde sig på jordbruk. Det kolonialistiska styret fördjupade de skillnader som existerade. Att hitta svar på varför människor dödar sina vänner och grannar över skillnader som knappast ens är märkbara är omöjligt. Ändå händer det bevisligen. För att förstå varför får man se till de större konsekvenserna av dessa skillnader. De etniska grupperna har ofta en inom gruppen gemensam historia, gemensamma symboler, och myter. I Rwanda spädde ledarna i regeringen på dessa befintliga skillnader genom att så rent hat och fruktan, genom att utmåla tutsierna som kackerlackor och skrämman upp hutubefolkningen med hot om att tutsi ville utrota dem. Genom att elda på befintliga skillnader läggs grunden till det som senare ledde till katastrofen. En utlösande händelse som att president Habyarimana omkom i flygkraschen kan vara gnistan som sätter fyr på elden. (*ibid*)

De senaste åren kan det synas en förändring i den typ av krig som är mest förekommande. Det finns en kraftig ökning av konflikter som startar inom landets egna gränser istället för mellan lands gränser. Två huvudkomponenter i krig inom landets gränser är identitet, grupptillhörighet inom exempelvis religion, ras, kultur och språk, samt fördelningen av landets resurser så som ekonomiska, sociala och kulturella resurser. Man kan se situationer där en viss religiös grupp får fördelar, eller blir nekade vissa åtgärder av landets resurser på grund utav deras grupptillhörighet. Detta är situationer som kan utlösa en konflikt i landet. (*ibid*)

3.2.1 Identitetsbaserade konflikter och djupt rotade konflikter

Identitetsbaserade konflikter är oftast djupt rotade. För att komma åt och lösa sådana konflikter krävs en djupgående lösning. Konflikthantering under första och andra världskriget bestod ofta av snabba lösningar, där man endast vidtog åtgärder som ledde till att konflikten övergick i en latent fas, istället för att lösa den från dess rötter.

Tre huvudsakliga faktorer infinner sig oftast i etniska konflikter. Den ekonomiska faktorn, där en viss etnisk grupp diskrimineras rent ekonomiskt. Exempel på detta är då hutu stängdes ute från näringslivet av den belgiska administrationen, och därmed tvingades fly till grannländerna för att kunna försörja sig. Att man övergett den tidigare strikt kontrollerade kommunistiska

marknaden i delar av Afrika har medfört stora sociala problem för dess invånare. Detta eftersom det gjort den ekonomiska situationen osäker för många invånare, och oftast då de som redan tillhör den lägre delen av det socioekonomiska skiktet. Den andra faktorn är den kulturella, som innefattar religionsfrihet och minoritetsgruppers rätt till sitt språk. (Harris, Reilly. 2003. s.9) I Rwanda kan man se hur tutsier som minoritetsgrupp fick kämpa för sina rättigheter och sin existens.

Den tredje faktorn som oftast finns i en djuprotad konflikt är den territoriella. Konflikter om vem som har rätt till vilket område blir vanligt eftersom etniska grupper ofta har olika områden. Vid motsättningar rörande territorium kan det bli aktuellt med decentralisering av makten. Detta så den inte blir koncentrerad till en viss grupp, och då troligtvis den dominerande etniska gruppen i samhället. Detta kan leda till förtryck av andra grupper. (Harris, Reilly. 2003 s.34).

Vi har nu klargjort att Rwanda är ett fall en etnisk konflikt, och med detta som bas kan vi motivera de teoretiska val vi gör genom uppsatsen.

4 Konfliktlösning

4.1 Inomstatlig konflikt

”A civil war means the breaking up of existing social relationships. Families may be divided, friendships are destroyed, and local communities are shattered” (Wallensteen. 2002 s. 133).

Inomstatliga konflikter, inbördeskrig, börjar med sammanbrottet för normal politik. Konflikten kan gälla kontrollen över ett visst territorium inom staten, eller kontroll över makten i staten, regeringen. (Wallensteen. 2002 s.71 *ff.*) Inbördeskrig har som mål att ta eller behålla kontrollen över staten, och i Rwanda handlade konflikten om att få makten över staten. Det var ett inbördeskrig, och för att dra en snävare definition, ett etniskt sådant. I inbördeskrig har ofta aktörerna en lång historia av konflikt mellan sig, innan den beväpnade konflikten bryter ut. (Wallensteen, 2000 s.133) Så var det även i detta fall, med motsättningar mellan grupperna hutu och tutsi som sträckte sig så lång tillbaka som till kolonialismens tid. Det är vanligt att inbördeskrig rörande styret sker just i tredje världen, där länderna är överbefolkade och fattiga, och där landets ledning tappat sin legitimitet genom exempelvis korruption och brist på folkligt stöd. Arusha-avtalet som slöts 1993 implementerades aldrig, mycket på grund av att regeringen aldrig ville att avtalet skulle lyckas, då detta skulle leda till att regeringen förlorade makt. Det centrala i många fredsavtal, och så även i Arusha-avtalet är demokratisering. Att inkludera och ge inflytande till parter som tidigare varit utestängda från samhället kommer leda till att den sittande ledningen förlorar makt i förhållande till tidigare, och detta är anledningen till att en utveckling av denna typ ofta motarbetas. (Wallensteen, 2000 s.135 *f.*)

4.1.1 Inflytande och det interna säkerhetsdilemmat

Wallensteen tar upp två huvudsakliga problem för konfliktlösning i inomstatliga konflikter, dvs. inbördeskrig. Det första är problemet med deltagande och inflytande i samhället. Man måste upprätta ett socialt och politiskt system som ger alla grupper i samhället inflytande. Detta är speciellt viktigt då inbördeskriget handlar om fördelningen av makten. (Wallensteen. 2002 s.133)

Båda de stridande folkgrupperna måste tillåtas delta och påverka det politiska livet i landet, då demokratisering ska användas som lösning på konflikten. När demokratiska institutioner först försökte implementeras av Belgien blev det genast fel då den stora hutumajoriteten fick all makt, och tutsierna förlorade allt

inflytande. Det svåra är alltså att gå från en exkluderande politik till en inkluderande, något som vi tidigare tagit upp, och ytterligare kommer att beröra.

Det andra problemet som uppkommer är det interna säkerhetsdilemmat. Det bygger på principen att om det finns en vinnare kommer det också att finnas en förlorare. Detta kan leda till resonemang av typen ”såsom du kan tänkas agera mot mig, bör jag först agera innan dig”. Detta är resonemang som kan leda till väpnade konflikter. Det är därför centralt vid lösningen av en konflikt att man avslutar våldet så att säkerhetsdilemmat försvinner. Även här är lösningen att upprätta ett stabilt politiskt system, efter som det är detta som är bäst lämpat att avsluta detta dilemma, då dagens förlorare genom omval och liknande processer är morgondagens vinnare, och vice versa. (Wallensteen. 2002 s.133 ff.)

4.1.2 Wallenstens sju punkter för konfliktlösning

Wallensteen tar i sin bok *Understanding conflict resolution* upp sju punkter för konfliktlösning. Alla dessa är indikatorer på hur ett demokratiskt system fungerar.

Den första punkten Wallensteen tar upp av sina konfliktlösningsmekanismer som är användbart vid upprättandet av en demokrati, är att prioriteringarna förändras. Att göra vad som helst för att hålla sig kvar vid makten kan inte längre vara första prioritering. Andra och tredje punkterna är att dela upp det omtvistade värdet i konflikten, resp. kohandel. Dessa är båda utmärkande för ett politiskt system, då man delar upp det omtvistade värdet, i fallet Rwanda den faktiska makten med inflytande, mellan sig. Kohandel sker i politiska system genom förhandlingar. Det är även möjligt att ge oppositionen inflytande genom att placera dem på olika ministerposter och liknande. Detta garanterar säkerhet och inflytande även för oppositionen.

Fjärde mekanismen Wallensteen tar upp är att styra tillsammans, genom en koalitionsregering. Detta är absolut nödvändigt då konflikten i Rwanda har blossat upp mycket på grund av att den ena eller den andra parten hela tiden har varit förtryckt. I ett demokratiskt system där båda parter kommer till tals är detta problem löst. Femte är att lämna över styret till en utomstående part, något som knappast är aktuellt i denna konflikt, där målet ändå måste vara en fungerande koalitionsregering där de båda folkgrupperna har inflytande på beslutsfattandet. Bevis på att detta ej fungerar i Rwanda kan ses under kolonialiseringen och efter denna, då Tyskland och sedan Belgien har varit styrande i landet. Detta, anser vi, endast orsakade större problem för landet.

Den sjätte lösningen innehåller sådant såsom beslutande eller rådgivande folkomröstningar för att lösa konflikter som uppkommer. Den sjunde och sista konfliktlösningsmekanism som Wallensteen föreslår är att skjuta problemet på framtiden, exempelvis genom att lämna över till ev. kommissioner att besluta. (Wallensteen. 2002 s.139 ff.) Vi tror att det är viktigt att Rwanda omedelbart tar tag i de konflikter som gror i landet. Om inte kommer de endast att gro djupare och förvärras.

5 Demokratiseringsteorier

Då vi ska tillämpa demokratisering som konfliktlösningsmekanism har vi valt att applicera Arend Lijpharts teori om *consociational democracy* på vårt fall, Rwanda. Anledningen till att vi valt denna teori är att det är en teori som är utvecklad för att skapa demokrati i samhällen som är delade av djupa etniska motsättningar. Detta är den mest inflytelserika teorin inom etniska konflikter och vi motiverar vårt val av denna teorimodell med att Rwanda är ett delat samhälle. Detta har vi konstaterat genom att presentera teorier kring etniska konflikter och identitetspolitik i tidigare kapitel.

5.1 The Consociational theory

Consociationalteorin bygger på beslutsfattande på elitnivå, mellan aktörer som representerar olika grupper i samhället. Beslutsfattandet sker genom förhandlingar och ömsesidiga eftergifter mellan dessa aktörer, där parterna respekterar varandras självbestämmanderätt. En demokrati som grundas i denna teori blir därmed en ”förhandlingsdemokrati”. Konflikter mellan de olika grupperna i det splittrade samhället motverkas genom kompromisser. Detta är motsatsen till den typ av demokrati som bygger på majoritetsbeslut. Vid majoritetsdemokratier finns alltid risken att minoriteter, och även stora minoriteter blir överkörda. I denna aspekt står consociationaldemokratien i skarp kontrast mot den klassiska västerländska demokratien med dess majoritetsbeslut.

Argument för att consociationalteorin är så användbar är att majoritetsstyre inte är brukbart i djupt splittrade samhällen. Denna typ av styre kommer leda till att inga beslut kan fattas, då det inte finns någon majoritet, alternativt att minoriteterna förtrycks. Majoritetstyret måste därför ersättas med kompromisser, där alla minoriteter inkluderas. Beslutsfattandet tenderar att ta längre tid i consociationaldemokratier, då omfattande förhandlingar och kompromisser föregår dem. Det som är positivt med detta är att implementeringen av besluten fungerar bättre än vid andra demokratiformer. Detta eftersom oppositionen tagits in i förhandlingarna redan i ett inledande skede. En annan positiv aspekt, som är särskilt viktig i fall som Rwanda, är att det är omöjligt för majoriteten att ignorera en minoritet. (Armingeon, 2002. s. 143 *ff.*)

Teorin strävar efter att inrätta olika institutioner som kan förhandla mellan de olika grupperna i samhället på ett fredligt sätt, med målet att genom förhandlingar nå den lösning som kommer att tillfredställa så många olika parter som möjligt.

Enligt consociationalteorin är det mest kraftfulla instrumentet ett proportionellt fungerande valsysteem. Detta kan finna kompromisser mellan olika etniska grupper, och ger ett passande klimat för utvecklingen av legitimitet och stabilitet i mångkulturella samhällen. Teorin menar att om man har proportionella val, istället för majoritetsval, så får man en mer jämn fördelning på de politiska posterna, och en vidare representation från olika grupper i samhället. Genom att lättare släppa in nya partier, förenklas det för de etniska minoriteterna att mobilisera sig och bilda partier som representerar deras röst. Ett splittrat eller segregerat samhälle behöver ett nämligen ett system som snarare inkluderar än exkluderar. Teorin säger dock inte att det finns ett valsysteem som är universellt applicerbart, utan det är viktigt att det anpassas och förhandlas fram för varje stat. (Reynolds. 2002 s.206 ff)

5.1.1 Tre steg, fyra förutsättningar och nio punkter

Consociationalteorin bygger på samarbete på elitnivå, som är första steget i trestegsmodellen. Detta kommer leda till politisk säkerhet för de mindre grupperna i samhället, vilket är det andra steget. Detta kommer i sin tur leda till fred och demokrati, som är det tredje och sista steget. Demokratin består av fyra grundförutsättningar: Den första förutsättningen är en koalitionsregering bestående av politiska ledarna för alla de olika grupperna i det delade samhället. Det centrala är att ledare för varje grupp måste vara inkluderade i beslutsfattandet. För att denna typ av samlingsregering ska kunna genomföras rent praktiskt krävs det som är essentiellt för Lijpharts teori, nämligen samarbetet på elitnivå.

Den andra förutsättningen består av autonomi för de olika grupperna i samhället. Detta innebär att så mycket självbestämmande som möjligt ska ges åt de olika grupperna. Detta gäller exempelvis bestämmande över sina egna kulturella institutioner. Tanken är att självbestämmandet ska leda till politisk säkerhet för minoritetsgrupperna.

Den tredje förutsättningen rör representation, och då i formen av en proportionell representation eller en överrepresentation av minoriteten. Överrepresentation av minoriteten skyddar denna, och hindrar den från att bli diskriminerad. Proportionalitet garanterar att alla grupper får inflytande vid beslutsfattandet. Överrepresentation av minoriteten är speciellt aktuell i splittrade samhällen där de olika grupperna är av olika storlek, vilket gör är fallet i Rwanda där hutu utgör 81 %, medan tutsi endast 14 %.

Den fjärde förutsättningen är minoritetens rätt till veto. Detta är till för att hindra att majoriteten fattar beslut som går strikt emot minoritetens önsningar och behov. Dessa fyra förutsättningar leder till ett samarbete på elitnivå som stärks av politisk säkerhet för de mindre segmenten, vilket i det sista steget leder till fred. Det som Lijphart här lägger stor vikt vid är just säkerheten, då ingen stabil demokrati kan komma om inte säkerhet för de som fattar de politiska besluten finns. (Lijphart. 1977 s.14 ff)

Dessa två första förutsättningar är de som är mest centrala för teorin. De två följande är inte lika vitala, och i de ändringar av teorin som gjorts på senare tid är

de två sista punkterna borttagna. Vi väljer att ändå presentera dem, då vi finner att de kan tillföra användbara aspekter i just vårt fall. I den senaste versionen av sin teori lägger Lijphart vikten vid power-sharing och gruppautonomi. (Reynolds. 2002 s.33 ff)

Lijphart kommer med nio punkter som underlättar införandet av dessa fyra förutsättningar.

1. Den första punkten är att lagstifta om ett passande valsystem. Det finns tre uppdelningar av valsystem; det proportionella, majoritetsval eller mellanliggande valsystem. Det proportionella valsystemet är det som anses vara mest passande för ett kraftigt segregerat land, så som Rwanda. Även de två andra kategorierna kan kombineras och anpassas till splittrade samhällen. Ett sätt att göra detta är att använda sig av ett majoritetsval med garanti för representation av särskilda etniska grupper. Det proportionella valsystemet anses dock vara det mest framgångsrika, eftersom proportionella valsystem bidrar till en bred representation, samt ger en identisk rättvisa till samtliga grupper i ett samhälle.
2. När man beslutat om ett proportionellt valsystem är nästa steg att lagstifta om riktlinjerna för detta. Man bör även här stäva efter en bred representation. Detta är viktigt för att alla grupperingar i samhället ska känna sig delaktiga och för att undvika en marginalisering utav minoritetsgrupper.
3. Nästa steg i processen är att besluta om man ska införa ett parlamentariskt, presidentiellt eller semi-presidentiellt styre. För ett multietniskt land är det fördelaktigt att välja det system som har bäst förutsättningar att fördela makten jämnt, och då är parlamentarism ett gynnsamt val.
4. Parlamentarism i sig bidrar inte till maktfördelning utan man måste enas om en metod som verkställer detta. Ett system som är passande är att grupper i landet får lika delar inflytande. Ett annat är att alla grupper, oavsett etnisk tillhörighet eller religion, som fått minst 5 % väljarstöd, får en chans till inflytande.
5. Nästa punkt är att förstärka kabinettet. Detta eftersom det är beroende av ett stöd från majoriteten av parlamentet. Utan ett sådant stöd blir kabinettet instabilt. För att förhindra instabilitet vid missförtroende från parlamentet, kan en lagstiftning införas som säger att premiärministern endast kan bli avsatt av parlamentet ifall de samtidigt utser en ny sådan.
6. Nästa steg är att bestämma hur landets ledare ska bli vald. Här är att föredra att man anammar ett system där medborgarna får rösta på ett visst parti istället för en viss person. Det är positivt att begränsa makten för en enskild individ, och istället fördela den .
7. I ett geografiskt splittrat land är federationer ett väl fungerande sätt att ge självstyre till olika grupper. Federationen i landet bör vara

decentraliserad och dess komponenter bör vara av begränsad storlek. Detta för att undvika att större grupper dominerar, och skapar en större homogenitet.

8. I länder där uppdelningar i landet inte är territoriella, så som i Rwanda, är ett väl fungerande system att ge de olika grupperna autonomi. De får själva styra exempelvis sitt skolväsende samt sin kulturella utövning.
9. Det är även centralt att man har en bred civil representation inom polis väsendet, militären samt den juridiska sektorn. Detta kan uppnås genom exempelvis kvotering, men kvotering anses inte som ett nödvändigt redskap för att uppnå detta mål. (Lijphart, 2004 s. 96 ff)

5.1.2 Kritik mot teorin

Mycket av kritiken mot consociationalteorin har riktats mot den politiska beslutsfattandeprocessen. Teorin förespråkar att minoriteter ska ha vetorätt vid beslutsfattande, om de anser att något beslut missgynnar dem. Detta kan innebära att ett förslag, som samtliga övriga parterna tycker är högst adekvat, blir förhindrat. Tillämpning av denna teori innebär även att det förekommer ett stort antal politiska representanter vars intressen ska bli tillgodosedda och detta kan vara negativt vid beslutsfattande ur en effektivitetsaspekt. Att det finns många representanter som ska enas kan medföra en låsning vid förhandlingar, och en fördröjning vid beslutsfattande som kräver snabba handlingstagande. Detta kan även leda till överdriven ansträngning och anpassning av marknaden, då denna inte kan agera så fritt som den enligt kritikerna borde. (Armingeon, 2002. s. 143 ff.) Consociationaldemokrati har därför även blivit anklagad för att skapa en ekonomisk marknad med låg tillväxt och brist på dynamik. (Andeweg, 2000 s.530)

En annan svårighet i beslutsfattandet är samarbetet mellan de olika parterna. Att nå en kompromiss kan inte bara ta lång tid utan i vissa fall når man aldrig en slutlig överenskommelse, I de fall man lyckas nå en kompromiss kan ofta ett jämnt och sammanhängande fokus angående handlingsplanen saknas. Denna aspekt har lett till kritik, som hävdar att consociationaldemokrati inte är ett fruktbart alternativ.

Förhandlingarna äger som regel rum bakom stängda dörrar, vilket gör att processen får avsaknad på transparens. Detta kan ses som en kompromiss med demokratins värderingar, och ger hela processen en elitisk prägel, då samarbete främst förespråkas på detta plan. (Armingeon, 2002. s. 143 ff.)

Lijphart har invändningar mot kritiken om att consociationalteorin skulle kompromissa med de demokratiska värderingarna. Han menar att detta inte är ett fenomen som man bör vara orolig över, och pekar på Dahls lista som rankar länder efter demokratinivå. Där kan man utläsa att de länder som tillämpar consociationaldemokrati, återfinns bland de högst rankade.

Viss kritik har även riktats mot Lijpharts senare teorier om power-sharing, som vi väljer att kalla maktdelning. Kritiken anser att maktdelning är en sorts "one size fits all" modell. Lijphart bemöter denna kritik med att maktdelning är

beroende av de mekanismer de vilar på. Att inte maktdelning alltid fungerar beror på att konstitutionen inte är författad på ett sätt som lägger en stabil grund för den breda representation som maktdelning kräver. Felet ligger alltså i dessa fall hos författarna till konstitutionen som inte lyckats skapa de institutioner och regler som krävs. Lijphart hävdar vidare att uppdelning av makten är den enda modell som har en chans att fungera i delade samhällen. (Lijphart, 2004 s.96)

Lijphart försvarar vidare den kritik som riktas mot consociationaldemokratin, med att man måste skilja på långsiktig respektive kortsiktig effektivitet. Han menar att på lång sikt är consociationaldemokratin det bäst lämpade, och detta på grund av den stabilitet teorin kan ge till djupt etniska splittrade samhällen.

Politisk konkurrens blir viktigt om man anser att demokratins huvudsakliga syfte är hålla de politiska ledarna ansvariga gentemot medborgarna. Om man istället anser att demokrati huvudsakligen bör förhindra förtryck och tyranni, blir inkludering essentiellt. Ingen av åsikterna mer eller mindre demokratisk än den andra, men de kan passa olika samhällen olika väl. När det i ett samhälle finns en stor klyfta mellan staten och medborgarna och inte mellan medborgarna i sig, blir politisk konkurrens viktigt och då blir majoritetsval samt mellanliggande val det mest fördelaktiga. När de största klyftorna befinner sig mellan de sociala segmenten inom landets befolkning, behövs det föras en inkluderande politik, och då är consociational demokrati det bästa valet. (Andeweg, 2000 s.530)

5.2 Demokratiseringsprocessen

Fördelen med demokratiska länder är att de tenderar att bygga upp stabila demokratiska institutioner och flexibilitet som i sin tur hjälper till att lösa konflikter på ett mer effektivt och fredligt sätt än de ickedemokratiska länderna. Det är högst viktigt att de demokratiska institutionerna är framarbetade genom rättvisa förhandlingar när det kommer till att arbeta fram en förlikning i de mest svåraste konflikter. Om man inte hittar de rätta institutionerna kan detta få motsatt effekt, och förvärra en konflikt istället för att lösa den, eftersom politiska institutioner lätt användas som ett sätt att mobilisera olika etniska grupper mot varandra och därmed öka klyftorna. (Harris, Reilly. 2003 s. 16 f)

Det är vanligt att det uppkommer konflikter mellan etniska grupper i stater som tidigare varit kolonialiserade, och sedan blir självständiga. Detta sker då staten tappar sin legitimitet. Den postkoloniala staten Rwanda befann sig i en situation där den var suverän och självständig, men hade stora problem med motsättningar mellan de etniska grupperna i landet. Detta försvårade uppgiften att finna en gemensam värdegrund och att ena identiteter för att skapa en funktionell situation. (Harris, Reilly. 2003 s. 35)

Konflikt är oftast ett negativt laddat ord, men det behöver inte vara något negativt. En positiv aspekt av konflikter är att det är en interaktion och en debatt mellan två motsättande grupper. Kommunikationen i sig kan leda till någonting

positivt så länge den hålls på ett fredligt plan. Våldet är dock alltid en negativ del av en konflikt, men utan interaktion kommer inte utvecklingen framåt. Således behövs det utrymme för interaktion i ett samhälle. Denna interaktion behöver dock hållas inom ramarna för ett fredligt och demokratiskt system.(Harris, Reilly. 2003 s.17 ff)

5.2.1 Införandet av demokratiska institutioner

För att kunna räknas till en demokratisk institution krävs minst tre grundläggande villkor. Det första är en rättvis kamp för individer samt för organiserade grupper om den politiska makten. För det andra krävs rättvisa val av de politiska ledarna. Slutligen krävs samt slutligen en civil-politisk frihet som tillför integritet till de övriga punkterna. Studier visar att demokratier är bättre på att fredligt lösa konflikter och även att det är mindre troligt att demokratier förklarar krig mot varandra.

Även om det är viktigt att man löser de djupt rotade konflikterna från grunden för att få ett varaktigt resultat, är de snabba kortsiktiga lösningarna en del i det hela. Det är viktigt att lindra den omedelbara smärtan som drabbar ett krigshärjat land så snabbt och så effektivt som möjligt. Detta för att minska lidandet hos folket. Nästa steg är att hitta en varaktig lösning så att situationen inte upprepar sig. (Harris, Reilly. 2003 s.9 ff)

När man bygger nya politiska system och konstitutioner måste man först förhandla fram lagar för valsystemet, för att sedan kunna fortgå med de övriga frågorna kring den nya konstitutionen. Exempel är fastställandet av en minimispärr för partier att få inträde till parlamentet. En annan aspekt gällande valsystem är vikten av rättvisa val. Med rättvist val menas bland annat val där medborgarna har tillgång till information om alla inblandade partier. Därför är det viktigt att ett parti inte har ensamrätt till radio eller tv för sina kampanjer, utan att alla partier når fram till folket med sitt budskap. Det är även viktigt att se till frågor som hur man kan skapa ett valsystem fritt från korrupktion och bedrägeri, samt hur ett fungerande registreringssystem av röster kan införas. (Reynolds. 2002 s.233)

5.2.2 Förhandlingar och attityder

Centralt för consociationalteorin är kompromisser och förhandlingar. Det kan vara en svårighet vid etniska konflikter att nå ett samarbete mellan de olika parterna, då det kan vara problematiskt att kompromissa om någonting som uppfattas som centralt och grundläggande. En kulturs behov och beteende kan uppfattas som avvikande och oförståeligt av annan. (Harris, Reilly. 2003 s. 37) Ett annat problem som kan uppstå då olika grupper ställs mot varandra är risken för att om den gruppen övergår från politisk debatt till våldsamma handlingar, vilket sannolikt kommer leda till att den andra gruppen följer deras exempel. Detta är en

situation som tydligt visar på det interna säkerhetsdilemmat som vi tidigare tagit upp.

För att lösa dessa konflikter krävs en god ledande elit, som kan finna de hållbara lösningarna. En ledande elit måste vara ett steg före och vägleda folket i en riktning mot en stabil fred. Det krävs att deras mål är att få fram den bästa lösningen för landet i sin helhet. De måste se till en stabil och långsiktig lösning och inte anamma den kortsiktiga lösning som en förestående konflikt kan innebära. (Harris, Reilly. 2003 s.38)

En central konflikthanteringsmekanism i fredsförhandlingar kring etniska krig är förståelse. Det är viktigt att båda sidors behov och röster blir väl representerade. Det går inte att vinna fred så som man kan vinna ett krig, och förhandlingarna kan därför inte vara något parterna är fast inställda på att vinna. Det är viktigt att man har en öppensinnad attityd och är beredd på kompromisser. Att ha en attityd som försöker bemöta den andres parts synvinkel med förståelse kräver ett nytt sätt att tänka, och att man är beredd att ändra sin attityd.

Hur man analyserar en konflikt har stor inverkan på förhandlingarnas resultat. Peter Harris och Ben Reilly tar upp tre övergripande attityder för att analysera en konflikt i *Democracy and Deep-Rooted Conflict: Options for Negotiators*. Den första attityden går ut på att beskylla andra parter för de problem man mött. Den andra attityden är då den förhandlande parten endast rannsakar sitt eget agerande och reflekterar över sitt egen ståndpunkt. Den tredje attityden är då man både tittar till sin egen position samt förstår innebörden och behovet av att försöka förstå de andra parternas synsätt. Den sistnämnda attityden är den som för debatten framåt och får debatten att bli inriktad på de relevanta faktorer som behövs diskuteras. Den leder vidare till att debatten handlar om landets huvudsakliga intressen istället för att fokusera på de olika parterna i sig.

Förhandlingar passerar olika stadier, vilket påverkar förhandlarnas attityder och inställningar. Inslag av alla de tre attityderna kan infinna sig under en förhandlings gång. Då parterna besitter den sistnämnda attityden blir förhandlingarna givande eftersom de är då mer benägna att bygga på varandras förslag istället för att vara upptagna med sina egna propositioner. Nödvändigt för en förhandling är att alla parterna har en full analytisk förståelse för konflikten. Parterna måste hålla sig till sakfrågorna, och det är viktigt att belysa och analysera mest centrala faktorerna som skapar konflikten och dess utformning.

För att nå ett skede där man kan komma fram till den bästa möjliga lösningen för att uppnå en varaktig fred måste man se till alla aktörer, dess synpunkter och relationer. (Harris, Reilly.2003 s. 39 ff)

6 Diskussion och analys

Att analysera en händelse så mångfasetterad som ett inbördeskrig med ett åtföljande folkmord är ingen lätt uppgift. Orsakerna till att det gick som det gick är många, och förmodligen kommer det aldrig gå att svara på varför det skedde. Då vi insåg detta innan vi tog oss an uppgiften valde vi en annan aspekt på konflikten. Frågan vi ställde oss var: *på vilket sätt kan demokratisering fungera som konfliktlösningsmekanism efter folkmordet i Rwanda?* Genom uppsatsen har vi beskrivit och argumenterat för hur detta ska fungera. Med nedan följande diskussion och analys kommer vi ytterligare klargöra varför demokratiseringsmetoden är lämpad, vilket var vår ursprungliga tes.

6.1 Teoretisk diskussion

Vi ville börja med att ta reda på vad folkmordet i Rwanda var ett fall av, för att se vilka teorier som var applicerbara. Genom att konstatera vad Rwanda var ett fall av hoppas vi kunna dra mer generaliserande slutsatser, då vi går från en låg abstraktionsnivå till en högre. Vi har med stöd i flera olika teorier kommit fram till vad vår studie av Rwanda är ett fall av en djupt rotad etnisk konflikt. Därmed kunde vi hitta en teori att applicera. Consociationalteorin är den demokratiseringsteori som är utvecklad för att passa vid etniska konflikter och i länder med splittrade samhällen, som vi tydligt nu klargjort att Rwanda var ett fall av. Teorin förespråkar demokratisering som den bäst lämpade konfliktlösningsmekanismen. Vid demokratisering av etniskt splittrade samhällen är det fördelaktigt att valen är proportionella istället för majoritetsval. Detta eftersom man på detta sätt lättare får fram alla grupperns röst.

Efter att ha sammanställt och bearbetat olika teorier och begrepp genom uppsatsen, följer nedan en diskussion och analys kring dem. Trots att flera olika begrepp förekommer, tycker vi oss kunna se bakomliggande tankar i dem som är väl överensstämmande. De är inte bara överensstämmande sinsemellan, utan vi finner även mycket gemensamt med den tes vi har formulerat och burit med oss genom vår uppsats.

Wallenstein talar om vikten av inkluderandet av tidigare utestängda parter. Detta är, enligt oss, mycket väl överensstämmande med Kaldors begrepp inkluderande och exkluderande politik. Den identitetspolitik som de nya krigen utgörs av är en exkluderande politik. Kaldor menar att alla grupper måste tas med i den demokratiska processen, genom att utveckla en framåtsyftande inkluderande politik. Hennes begrepp identitetspolitik som en bakomliggande orsak till de nya

krigen är överensstämmande med Wallenstens begrepp etniska inbördeskrig, där konfliktorsaken är strävan efter makt och inflytande baserat på etnicitet. Detta kopplar vi sedan till begreppet identitetsbaserade konflikter, som i vårt fall är en djupt rotad konflikt. Detta överensstämmer med vad både Wallensteen åsyftar med etniska inbördeskrig samt Kaldors begrepp identitetspolitik. Som lösning på djupt rotade konflikter propagerar Harris och Reilly för en inkluderande politik istället för en exkluderande, precis som ovannämnda författare. De anser att en inkluderande politik främst uppnås genom att implementera fungerande och långsiktiga demokratiska institutioner. Den mest centrala politiska institution utav dem alla då man söker hantera en djuprotad konflikt, enligt Harris och Reilly, är ett välfungerande och demokratiskt valsysteem. Ett valsysteem som har som mål att inkludera alla parter i ett samhälle är det proportionella valsystemet. Vi finner argument för detta även hos de andra källor vi använt oss av, då exempelvis Kaldor talar om problemet med att staten mist sin legitimitet, och detta kan, enligt oss, avhjälpas genom fungerande proportionella val.

Consociationalteorin kan bemöta dessa krav på inflytande och inkludering. Teorin är utvecklad för just samhällen som är splittrade, och där konflikter uppkommer rörande inflytande. Genom att tillämpa proportionella val får alla grupper i samhället inflytande, och blir inkluderade i beslutsfattandet.

Lijpharts grundläggande tanke i teorin kring consociationaldemokratin är säkerhet, samt uppdelning av makten. Lijpharts teorier går där mycket ihop med Wallensteens teorier kring uppdelning av makten. Lijphart talar om vikten av en bred representation av alla grupper i samhället på viktiga poster inom det politiska beslutsfattandet. Detta ska leda till säkerhet för alla grupper. Maktfördelningen sker rent praktisk genom förhandlingar mellan grupperna. För att detta ska vara möjligt krävs att attityderna hos grupperna förändras, något som Harris och Reilly tar upp. Förändring av prioriteringar är Wallensteens första punkt för konfliktlösning, och dessa båda begrepp är centrala för att förhandlingarna ska kunna fungera. Även Wallensteens tredje punkt tar upp förhandlingar som en viktig del vid lösningen av konflikter. Och hans fjärde punkt rör maktindelning, något som Leiphart ser som centralt.

Wallensteen talar om det interna säkerhetsdilemmat, och åsyftar där samma fenomen som Lijphart. Wallensteen talar även om vikten av representation, som Lijphart tar upp. Målet är att få så få förlorare som möjligt vid politiska förhandlingar. Då alla grupper finns representerade och samarbetar via kompromisser minskar risken för missnöje hos folket. Detta leder till säkerhet för de politiska representanterna. Säkerhet är något som Lijphart finner grundläggande för upprättandet av en stabil demokrati, och något som ofta saknas i etniskt splittrade samhällen. Då alla grupper finns representerade på centrala poster på politisk nivå ger detta även en ökad legitimitet för staten. Efter att ha fastställt gemensamma tankegångar bakom materialet vi har applicerat på vårt fall, kommer vi i påföljande avsnitt försöka dra slutsatser av detta och utföra en analys för att besvara vår frågeställning.

6.2 Analys

Vi anser att orsakerna till konflikten i Rwanda finns i alla de begrepp vi presenterat. Skillnader mellan de etniska grupperna som funnits sedan lång tid tillbaka synliggjordes av den belgiska administrationen som införde ID-kort och gynnade hutu i diverse sammanhang. Dessa skillnader späddes sedan på ytterligare av regeringen under det åtföljande inbördeskriget i Rwanda då regeringen fruktade att förlora sin makt. Rädslan för att förlora makten hade sin grund i bristande legitimitet. Grunden till detta står att finna långt tillbaka, efter det att Rwanda blev självständigt efter kolonialiseringen. Staten Rwanda fann sig då självständigt, men utan fungerande demokratiska institutioner på vilka man kunde bygga ett stabilt politiskt klimat. Den sinande legitimiteten för regeringen grundade sig även i den pågående demokratiseringsprocess som startade genom Arusha-avtalet, där det sattes upp en plan för att demokratiska val skulle hållas. Då rädslan och hatet för ”de andra” byggts upp mellan hutu och tutsi under lång tid, eskalerade våldet och utlöste ett folk mord. Detta leder oss till tankar om att konflikten aldrig skulle ha utvecklats så långt som den gjorde, om demokratiska värderingar funnits och demokratiska institutioner fungerat. Som lösning på konflikter av denna typ, som är etniska och har mycket djupa rötter, tror vi därför att demokratisering är passande. Eftersom konflikten i grunden handlade om maktanspråk och krav på inflytande är detta den enda lösning som, enligt oss, fungerar på sikt. Vi baserar detta på att en demokrati innefattar politiska partier, respekt för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet och rättvisa val. Alla dessa komponenter är centrala för att situationen i Rwanda hållbart ska kunna stabiliseras.

Den största skillnaden mellan demokrati som konfliktlösningsmetod och andra konfliktlösningsalternativ är att en demokrati tillåter alla parter att uttrycka sig och få inflytande. Detta gör att man kan hantera motsättningar som uppkommer, men då på ett fredligt sätt utan våld. En demokrati som byggs upp enligt consociationalteorin innefattar förhandlingar mellan parterna som tidigare varit i konflikt. Förhandlingarna blir då ett forum där de tidigare parterna kan diskutera och bearbeta motsättningarna på ett fredligt och givande sätt. Detta kommer på sikt att leda till att konflikten i Rwanda löses från grunden.

Demokrati är inte en perfekt lösning, utan kräver sin tid och är ofta en komplicerad process. Trots det är det enligt oss en användbar lösning på konflikten, som förhoppningsvis leder till en varaktig fred i Rwanda. Consociationalteorin bidrar med institutionerna och tillvägagångssättet för upprättandet av den stabila demokrati som är problematisk att uppnå i etniskt splittrade samhällen såsom Rwanda. Centralt för upprättandet är införandet av proportionella valsystem. Då staten i Rwanda mist sin legitimitet är ett effektivt tillvägagångssätt för upprättandet av legitimiteten att medborgarna får inflytande. En bred representation av grupperna i samhället blir möjlig genom att förhandlingarna förs av en elit som representerar varje etnisk grupp i Rwanda.

Genom ett proportionellt valsystem får varje röst betydelse, och varje grupp i samhället får inflytande. Då konflikten i Rwanda grundades i att en grupp blev

förtryckt och utestängd från den politiska sfären, förhindrar ett proportionellt valsysteem marginalisering och förtryck av landets minoritetsgrupper. Inte förrän alla grupper får inflytande kan de demokratiska institutionerna börja användas som det forum för utbytande av åsikter på ett konstruktivt sätt som vi tror är lösningen på konflikter som har sin grund i etnicitet och förtryck av en viss grupp.

Vi ser vissa problem med demokratisering enligt consociationalteorin. Consociationalteorin bygger på kompromisser och förhandlingar. Det är svårt att finna kompromisser mellan etniska grupper på grund av de sedan konflikten djupt inarbetade attityderna och kulturella skillnaderna. Detta gör att beslutsfattandet blir en omfattande och långdragen process. Det ligger i consociationaldemokratins strukturella uppbyggnad att många parter ska enas för att ett beslut ska kunna fattas. Detta leder till att systemet blir ineffektivt. Att minoriteter har vetorätt gör dessutom beslutsfattandet än svårare. För att en kompromiss överhuvudtaget ska kunna nås krävs ibland att förhandlingarna sker bakom stängda dörrar, mellan de styrande på det elitiska planet. Detta medför att transperansen som är viktig i demokratiska system blir lidande.

Dessa fakta är problematiska vid införandet av consociationaldemokrati i Rwanda. Då konflikten delvis grundade sig i brist på inflytande och makt, kan en demokrati som baseras på styre på elitnivå, och ett beslutsfattande som är tidskrävande, innebära problem. Den långdragna processen för beslutsfattande kan leda till att befolkningen inte anser att resultat nås tillräckligt fort. Varje grupp av Rwandas befolkning blir förvisso representerad och får inflytande, men risken finns att folket tycker att beslutsfattandet sker för långt ifrån dem, och att diskussionerna och förhandlingarna som lett fram till de beslut som fattas inte varit öppna för befolkningen att följa och ta del av. För Rwandas befolkning som blivit utnyttjade av makthavare som förtryckt dem och fattat beslut i det dolda kan detta vara mycket svårt att acceptera. Tidigare korrupktion och maktmissbruk från de styrande har gjort att förtroendet för dem är lågt, och staten har ingen legitimitet. Det kan bli svårt att skapa denna legitimitet och detta förtroende, om besluten fattas på elitnivå och inte öppet. Risken finns också att folkets förtroende återigen missbrukas av styrande som inte har Rwandas befolknings bästa för ögonen, utan eftersträvar personlig vinning.

Vi har tidigare diskuterat kring de etniska motsättningarna som till viss del konstruktivistiskt skapade. Lijpharts teori kategoriserar tydligt de etniska grupperna inom ett land, och detta kan leda till en fördjupning av de skillnader och motsättningar som redan finns i Rwanda. Lijphart går så långt att han ger de etniska grupperna självstyre inom vissa områden, vilket ytterligare kan späda på skillnaderna mellan de etniska segmenten. Vi tror därför inte att självstyre är lösningen på konflikten, utan att lösningen snarare ligger i att varje grupp och dess behov respekteras då man förhandlar fram lösningar som är gemensamt accepterbara. Vi tror att medborgarna i Rwanda måste enas, och åter känna sig som delar av en befolkning i ett land, snarare än delar av en grupp i ett land. För att man ska nå denna punkt krävs det dock först att varje medborgare blir sedd och erkänd och det är detta consociationaldemokratien kan bidra med genom att inkludera alla grupper.

Grundläggande för en demokrati är att makten utgår från folket. För att denna demokrati ska kunna få fäste i Rwanda krävs det att landets medborgare är engagerade. Då misstron mot väst och dess styre, samt mot de ledande inom det egna landet är djup hos ett folk som har utstått så mycket, kan det bli problematiskt att implementera en demokrati utifrån. Det finns inte heller någon demokratisk tradition inom landet att falla tillbaka på. Trots att en demokrati som utvecklas enligt consociationalteorin talar om att förhandlingarna ska ske på elitplan, krävs det alltså att denna idé är förankrad hos befolkningen på ett lokalt plan. Är inte de demokratiska värderingarna förankrade här, kommer demokratin inte få någon stabil grund, då det är härifrån de politiska ledarna ska väljas och få sitt stöd. Det är viktigt att hålla i minnet att det kan bli svårt att införa en demokrati utifrån, då det inte finns någon demokratisk tradition i Rwanda att falla tillbaka på. Därför krävs det att införandet av demokratin sker på landets egna förutsättningar, med hänsyn till kultur och sedvänja. De demokratiska reformerna måste anpassas för att dessa ska skyddas och inte försvinna, då ett lands kultur är något mycket värdefullt.

För att ett demokratiskt system någonsin ska kunna upprättas i dagens Rwanda, anser vi att de problem vi nämnt ovan är något man måste acceptera på kort sikt. För att på lång sikt kunna uppnå effektivitet och transparens vid beslutsfattandet i Rwanda, är en övergång från etniska motsättningar till ett fungerande samarbete mellan de etniska grupperna en nödvändighet. Detta samarbete kan minska spänningarna grupperna emellan, och därmed även reducera risken för uppkommande av konflikter markant. Eftersom inrättandet av en consociationaldemokrati är en långsiktig lösning som verkar för att djupt segregerade samhällen ska finna en harmoni mellan de olika splittrade etniska segmenten, är den lämplig att applicera på Rwanda. Efter att motsättningarna mellan grupperna blivit lösta, tror vi att politisk effektivitet samt transparens kommer att infinna sig alltefter att utvecklingen mot ett enat land fortskrider. Eftersom consociationaldemokrati är en långsiktig lösning bör inte för stor vikt läggas vid dessa tillfälligt negativa biverkningar av upprättandet av en stabil demokrati. Dessa kan enligt oss vara ett pris värt att betala, om man ser till allt det som finns att vinna genom ett lyckat införande en stabil demokrati.

Vi hoppas, trots att vi gjort en fallstudie på en relativt låg abstraktionsnivå, att vårt resultat går att tillämpa även på andra situationer. Eftersom denna typ av konflikt uppstår, inte endast men ofta, i länder som blivit självständiga efter kolonialiseringen, kan vi se denna typ av länder som aktuella att generalisera till. Rwanda lämnades av den belgiska administrationen att handskas med etniska motsättningar som byggts upp under lång tid, och detta utan demokratiska institutioner och en fungerande och folkligt vald regering. Då vi funnit att demokratisering vid konfliktlösning är en hållbar lösning vid detta tragiska fall med en så pass djupt rotad konflikt, anser vi att det logiskt sett även borde fungera vid mindre konflikter i etniskt splittrade samhällen. Då konflikter i denna typ av samhällen grundar sig i att minoritetsgrupper förtrycks eller att alla de olika etniska grupperna inte får inflytande, kan de alla lösas genom att motverka detta. När attityderna mot andra grupper genom utbyte och förhandlingar långsamt

förändras, försvinner rädslan och hatet för den andra gruppen, och detta minskar drastiskt risken för utbrott av våld och inbördeskrig.

Genom att införa demokrati skapas de bästa förutsättningarna för att lösa konflikterna. Demokrati kan se ut och implementeras på olika sätt. Att inrätta en demokrati enligt consociationalteorin ger ingen garanti på en lösning av denna typ av konflikter men det de enligt oss grundläggande förutsättningarna. Den gör så att alla grupper i samhället syns och får inflytande, och eftersom bristen på detta är grogrunden för konflikter av denna typ, är consociationaldemokratin något som ger goda förhoppningar om att kunna hindra att konflikter av dessa anledningar uppkommer och utvecklas så långt som de gjorde i Rwanda. Genom att representanter från alla grupper i samhället får viktiga poster inom styret, känner alla grupper sig viktiga. Detta ger legitimitet och förtroende för staten. Att ett samarbete sker på elitnivå borgar för säkerhet för de politiska representanterna på denna nivå. Denna säkerhet är nödvändig för att det demokratiska systemet ska kunna fortsätta utvecklas och bli stabilt. Säkerheten och samarbetet på denna nivå leder förhoppningsvis i förlängningen till samarbete och säkerhet även inom de lägre segmenten i samhället, och detta samlat är det som kan leda till att regeringen i etniskt splittrade samhällen återfår sin legitimitet.

En demokrati baserad på consociationalteorin blir en inkluderande demokrati till skillnad från den exkluderande politik som tidigare förts i Rwanda. Den exkluderande politiken var en av orsakerna till att konflikten uppkom och eskalerade till ett folkmord. Genom proportionella val och en bred representation kommer alla grupper i samhället få inflytande. Den breda representationen kan genomföras genom att de förhandlingar som är grundläggande sker på elitnivå. Att alla grupper är företrädna på beslutsfattandenivå genom representanter på viktiga poster leder till legitimitet och därmed även säkerhet för styret och de styrande. Förhandlingarna leder till utbyte och förståelse, vilket minskar våldet mellan de etniska grupperna. Ingen grupp blir marginaliserad, och även detta förbättrar förutsättningarna för en stabil demokrati. På detta sätt kan demokratisering fungera som konfliktlösningsmekanism i Rwanda.

7 Avslutning

7.1 Slutsats

Då etniska konflikter är ofta mycket djupt rotade, krävs det en grundlig och långsiktig lösning. Detta bidrar consociationalteorin med. Vår drivande tes genom arbetet har varit att demokratisering som konfliktlösning lämpar sig väl eftersom den har en inkluderande effekt. Då alla de teorier och forskningsmaterial vi applicerat har, om än med olika begrepp, uttryckt vikten av demokratisering för en långsiktig och hållbar lösning på konflikter av denna typ, finner vi att vår tes har gått starkt ur detta test. Vi finner att svaret på vår frågeställning är att demokratisering lämpar sig mycket väl som konfliktlösningsmekanism i Rwanda, och ett lämpligt sätt att införa denna demokrati är enligt consociationalteorins tillvägagångssätt.

Vi har använt oss av teorier från våra båda delkurser. Risken med detta är att uppsatsen skulle drar för mycket i olika riktningar, men vi fann att de olika teorierna passade bättre ihop än vad vi först föreställt oss. Då vi studerade konfliktlösningsmekanismer närmare insåg vi att de i förlängningen går ut på etablerandet av en stabil demokrati och kompletterar och fullgör varandra. Detta skapar en helhetsbild som vi inte skulle ha kunnat uppnå om vi bara sett konflikten ur ett av de valda perspektiven. Resultatet uppsatsen når uppkommer genom en kombination och ett samarbete mellan två inriktningar.

Konflikter av alla de slag kommer alltid att uppkomma, detta är ett faktum som inte går att undvika. Följaktligen är det inte en fråga om att utrota konflikter utan att få ett system som kan hantera dessa på en politisk och konstruktiv nivå utan våldsinslag. Då vi genom hela uppsatsen har haft som en röd tråd att händelserna skedde pga. anspråk på makt som byggde på identitet, och hade sin grund i den exkluderande politik som fördes, leder det oss till att anse att det krävs ett demokratiskt system där alla grupper i samhället får inflytande. Den utformning av valsystem som löser detta bäst är proportionella val. Proportionella val med sin utformning ger varje grupp en röst, skulle även ge minoriteten tutsier inflytande. Om ett majoritetssystem istället skulle införas skulle detta lättare leda till en exkluderande politik, där endast majoriteten, hutu, hade inflytande.

Kanske är det så att konflikten i Rwanda aldrig hade fortskridit så långt som till folkmord om fungerande demokratiska institutioner hade varit väl etablerade. Den exkluderande politik som fördes skulle kanske inte ha uppkommit. Regeringen hade inte förlorat sin legitimitet, då den stöddes av hela folket. Detta hade kanske gjort att folkmordet på tutsi inte skulle ha krävts för att den sittande regeringen skulle kunna säkra sin position. Om en kultur med demokrati och dess transparens i beslutsfattandet och implementerandet av beslut funnits, skulle

kanske omvärlden, och även medborgarna i Rwanda, tidigare insett vad som var på väg att ske. Kanske skulle katastrofen då kunnat förhindras i ett tidigt skede. Vi kommer aldrig att kunna veta med säkerhet, men vi tror att demokratisering minskar risken för att konflikter som denna ska få grogrund. Då konflikten väl uppkommit tror vi att demokratisering lämpar sig väl för att handskas med de faktorer vi lyft fram i vårt arbete.

7.2 Avslutande diskussion

Vår mening är inte att glorifiera demokratisering, då vi är medvetna om alla svårigheter som finns vid implementerandet av demokratiska institutioner. Risken finns alltid för korruption, maktmissbruk, ojämn fördelning av inflytande, valfusk, förtryck av den inhemska kulturen och minoriteter och så vidare. Det vi vill få fram genom denna uppsats är att skapa en debatt kring demokratisering som konfliktlösningsmekanism och belysa de positiva effekterna av en sådan. Vi har, som tidigare konstaterat, funnit att de teorier vi under arbetets gång stött på, alla stöder vår tes om att detta är en metod som är fördelaktig. Vi vågar inte gå så långt som att säga att vi har verifierat vår tes och stämpla den som faktum. Dock har vårt forskningsmaterial givit oss stöd för den, och öppnat för ytterligare tester av den. Tills vidare finner vi att vår tes gått starkt ur de tester vi genomfört.

Vi är inte så naiva att vi tror att demokratisering kommer att kunna implementeras omedelbart och friktionsfritt. Då Belgien försökte skapa demokratiska institutioner i Rwanda blev mycket fel. Detta beror, enligt oss på att man inte såg till landets förutsättningar utan försökte ta den västerländska demokratin och applicera det på ett land som hade helt andra utgångspunkter. Det är viktigt att poängtera att en grundläggande förutsättning för en fungerande demokrati är att man tar hänsyn till landets villkor. Detta är något som vi anser man kan dra lärdom av i den idag aktuella debatt som förs, med försök till implementerandet av västerländsk demokrati på länder utan tidigare erfarenhet av detta.

Även om vägen är lång och smärtsam, är det människans skyldighet att målinriktat fortsätta kampen för en ljusare morgondag. Även om man så bara anar den minsta en glimt av ljus. I dagens Rwanda kan detta ljus synas tydligt. Den inhemska befolkningen börjar återvända hem. Folket försöker försonas med sitt förgångna och med varandra. Hutu lever åter sida vid sida med tutsi, och den pågående demokratiseringsprocessen banar väg för att Rwandas djupa sår ska kunna läkas. De första stegen mot en ljusare morgondag har tagits.

8 Referenser

Department of public information, 1996. *The United Nations and Rwanda 1993-1996*. New York: United Nations.

Esaiasson, Peter -Gilljam, Mikael -Oscarsson, Henrik -Wängnerud, Lena, 2004. *Metodpraktikan*. Stockholm: Nordsteds juridik.

Harris, Peter -Ben, Reilly, 2003 *Democracy and Deep-Rooted conflict: Options for Negotiators*, Stockholm: International IDEA

Kaldor, Mary, 1999. *Nya och gamla krig*. Uddevalla: Diadalos.

Armingeon, Klaus, i Keman, Hans (red.), 2002. *Comparative Democratic Politics: A Guide to Contemporary Theory and Research*, London: Sage Publications

Lijphart, Arend, 1977. *Democracy in plural societies : a comparative exploration* New Haven: Yale Univ. Press

Lijphart, Arend, Constitutional Design for Divided Societies, *Journal of Democracy*, April 2004. Volume 15, Vol 2, s. 96-109 :The Johns Hopkins University Press

Melvern, Linda R, 2000. *A people betrayed- The role of the west in Rwanda's genocide*. London: Zed Books LTD.

Reynolds, Andrew, 2002. *The Architecture of Democracy -Constitutional Design, Conflict Management and Democracy*. Oxford: Oxford University Press.

Rudy, B. Andeweg, *Consociational Democracy*. Annual Review of Political Science, Juni 2000, Vol. 3, sid. 509-536

Wallensteen, Peter, 2002. *Understanding conflict resolution*. London: Sage publications.

www.globalpolicy.org/security/issues/rwanda/2005/0401fdlrquits.htm

www.globalpolicy.org/intljustice/tribunals/rwanda/2006/0217suicides.htm

www.globalpolicy.org/security/issues/sudan/2006/0112lessons.htm

